

LBRIS | We know
books

Bill Gates

Codul sursă

Începuturile mele

Traducere din limba engleză și note de Justina Bandol

Bookzone
BUCUREȘTI, 2025

Cuprins

1	Trey	19
2	View Ridge	39
3	Rațional	55
4	Un copil norocos	73
5	Lakeside	95
6	Timp liber	115
7	Nu doar niște puștani	131
8	Lumea reală	155
9	Un spectacol și un proiect pretențios	179
10	Precoce	197
11	Wildcard	223
12	Fii foarte corect	241
13	Micro-Soft	255
14	Codul sursă	283
	Epilog	315
	<i>Mulțumiri</i>	321

Prolog

Pe la treisprezece ani m-am alăturat unui grup de băieți care făcea drumeții lungi prin munții din apropierea orașului Seattle. Ne cunoșteam de la organizația de cercetași. Am mers cu ei într-o mulțime de excursii, inclusiv cu cortul, însă foarte curând din trupa aceasta s-a desprins un grup mai mic, cu care am făcut niște expediții separate – fiindcă noi așa le consideram, expediții. Voiam mai multă libertate și mai multe riscuri decât ne permiteau acțiunile cercetașilor.

Eram de obicei cinci – eu, Mike, Rocky, Reilly și Danny. Mike era liderul; avea câțiva ani în plus față de noi ceilalți și mult mai multă experiență în natură. În decurs de vreo trei ani am parcurs sute de kilometri împreună. Am bătut în lung și-n lat Pădurea Națională Olympic de la vest de Seattle și regiunea Glacier Peak Wilderness, înspre nord-est, și am făcut drumeții pe coasta Pacificului.¹ Umblam deseori câte o săptămână sau mai mult și, în pădurile bătrâne sau pe plajele pietroase unde ne chinuiam să ocolim promontoriile și încercam să măsurăm marea, ne orientam doar după hărți topografice. În vacanțele școlare plecam în excursii lungi cu cortul, indiferent de vreme, ceea ce în nord-vestul SUA însemna adesea să petreci o

¹ Seattle, orașul natal al lui Bill Gates, este cel mai mare centru urban din statul Washington, în nord-vestul extrem al SUA, la Pacific. Se află în colțul din stânga sus al statului, la mică depărtare de granița cu Canada, pe malul golfului Puget, un fiord adânc pe direcția nord-sud, care dă naștere peninsulei Olympic. Relieful statului Washington este în bună parte muntos, cu zone joase numai pe malurile golfului Puget și pe coasta oceanică, accidentată.

săptămână întregă în pantaloni militari din lână aspră, care nu mai apucau să se usuce, și cu degetele de la picioare zbârcite de umezeală. Nu făceam alpinism, cu frânghii și hamuri pe pereți de stâncă, doar ascensiuni lungi și obositoare. Periculos nu era decât faptul că niște adolescenți umblau singuri prin creierii munților, cu mult înainte de apariția telefoanelor mobile, la ore întregi depărtare de cei care ar fi putut să-i ajute la nevoie.

Cu timpul am devenit o echipă încrezătoare în forțele ei și strâns unită. După ce mergeam o zi întregă, hotăram unde să campăm și, fără multă vorbă, ne apucam de treabă. Mike și Rocky legau, să zicem, prelata care ne slujea drept acoperiș peste noapte, Danny scotocea prin pădure după vreascuri, iar eu și Reilly ne munceam să aprindem focul cu câte o surcea specială și câteva crenguțe.

Apoi mâncam. Hrană ieftină care nu atârna greu în rucsac, dar îndeajuns de consistentă ca să ne dea energie pe drum. Nimic nu se compara cu gustul ei. La masa de seară făceam bucăți carnea de porc dintr-o conservă și o amestecam cu macaroane la pachet sau cu un plic de sos deshidratat. Dimineața ne făceam o băutură proteică sau, din niște ingrediente tot deshidratate, amestecate cu apă, obțineam ceva care, potrivit ambalajului, ar fi trebuit să fie o omletă cu șuncă și ardei. Felul meu preferat la micul-dejun erau niște crenvurști pe care scria „carne 100%”, de la o firmă care acum nu mai există. Preparam cea mai mare parte a meselor într-o singură tigaie și mâncam din niște cutii metalice pentru cafea pe care le căram în rucsac și le foloseam pe post și de căni de apă, și de farfurii, și de castroane pentru cereale. Nu mai știu care din noi inventase siropul cald de zmeură. Nu că ar fi fost vreo mare găselniță: turnai pur și simplu niște amestec Jell-o în apă fierbinte și gata. Intra bine ca desert sau ca sursă de zahăr dimineața, înaintea unei zile de mers pe munte.

Eram departe de părinți și de supravegherea oricărui adult. Hotăram noi înșine unde să mergem, ce să mâncăm, când să dormim, stabileam singuri ce riscuri să ne asumăm. La școală, niciunul dintre noi nu era genul popular. Doar Danny făcea un sport de club – juca baschet – și curând și el a renunțat ca să poată merge cu noi în drumeții. Eu eram cel mai sfrijit din grup și în general cel mai friguros și

LBRIS

We know
books

întotdeauna mi se părea că sunt mai plăpând decât ceilalți. Îmi plăceau totuși provocarea aceasta fizică și sentimentul autonomiei. Deși în zona noastră drumețiile în natură câștigau tot mai mulți adepți, nu mulți adolescenți băteau pădurile câte opt zile în șir pe cont propriu.

Erau anii 1970 și parentingul era mai lejer decât astăzi. Copiii aveau în general mai multă libertate. Iar în primii ani ai adolescenței mele, părinții acceptaseră deja că sunt altfel decât majoritatea celor de vârsta mea și se împăcaseră cu ideea că aveam nevoie de o anumită independență ca să-mi croiesc drumul prin lume. Acceptarea aceasta venise după mult zbuluciu – mai ales pentru mama –, dar avea să joace un rol definitoriu în devenirea mea ca persoană.

Privind acum în urmă, sunt convins că toți căutam în excursiile acelea ceva dincolo de camaraderie și de sentimentul de împlinire. Eram la vârsta când copiii își testează limitele, când experimentează cu diferite identități și când tânjesc după experiențe mai vaste, chiar transcendente. Începusem să simt clar nevoia de a-mi da seama pe ce cale s-o iau. Nu știam spre ce voi merge, dar trebuia să fie ceva interesant și semnificativ.

Cam în aceiași ani petreceam o grămadă de timp și cu un alt grup de băieți. Eu, Kent, Paul și Ric frecventam toți aceeași școală, Lakeside, care aranjase ca elevii ei să se conecteze la un computer mainframe² printr-o linie telefonică. Pe atunci era o raritate absolută ca adolescenții să aibă acces la un calculator. Pe noi patru chestia asta ne prinsese de-a binelea și tot timpul liber ni-l petreceam scriind programe simple și explorând ce putea face mașinăria electronică.

În aparență, mersul pe munte și programarea n-aveau nimic în comun. Dar mie ambele mi se păreau o aventură. Împreună cu cele două grupuri de prieteni exploram lumi noi, locuri unde nici măcar majoritatea adulților nu ajungeau. La fel ca drumețiile, programarea mi se potrivea pentru că mă lăsa să-mi definesc propriile criterii de succes și părea nelimitată, neinfluențată de cât de repede eram în stare să alerg sau cât de departe aruncam mingea. Logica, concentrarea și rezistența necesare pentru a scrie programe lungi și complicate îmi

² Calculatoare puternice, care pot susține un mare număr de conexiuni și operațiuni simultan.

veneau de la sine. Spre deosebire de grupul de montaniarzi, aici eu eram liderul.

Către sfârșitul clasei a zecea, în iunie 1971, Mike m-a sunat pentru următoarea excursie: urma să parcurgem peste șaptezeci de kilometri în munții Olympic. Itinerarul ales de el se numea Press Expedition Trail, „Traseul Expediției de Presă”, după un grup care explorase zona în 1890 cu o finanțare de la un ziar. Deci același pe care excursioniștii de pe vremuri aproape muriseră de foame și unde hainele putreziseră pe ei? Da, dar asta fusese demult, mi-a răspuns Mike.

Chiar și după opt decenii era încă un traseu dificil; în anul acela ninsese zdravăn, așa că planul mi s-a părut de-a dreptul intimidant. Dar, cum toți ceilalți – Rocky, Reilly și Danny – fuseseră de acord, nici nu se punea problema să bat în retragere. În plus, un cercetaș mai mic ca vârstă, un băiat pe nume Chip, abia aștepta să vină. Trebuia să mă duc.

Urma să urcăm prin pasul Low Divide, să coborâm până la râul Quinault și apoi să facem cale-ntoarsă, înnoptând peste tot în refugii. Șase sau șapte zile în total. Prima zi a fost ușoară și peste noapte am stat într-o poiană foarte frumoasă acoperită de zăpadă. În următoarea zi sau două, pe măsură ce urcam prin trecătoare, stratul de omăt s-a îngroșat. Când am ajuns în locul unde aveam de gând să dormim, refugiul era complet troienit. În sinea mea, câteva clipe m-am bucurat. Gata, mi-am spus, acum o să ne întoarcem și o să coborâm până la refugiul mult mai primitiv pe lângă care trecuserăm în cursul zilei. O să facem focul, o să ne încălzim și-o să mâncăm.

Mike a propus să supunem la vot: o luăm înapoi sau continuăm către destinația finală. Ambele variante însemnau câteva ore de mers.

— Am trecut pe lângă un refugiu la poale, la șase sute de metri mai jos. Putem să ne întoarcem și să rămânem acolo peste noapte sau putem să mergem mai departe până la râul Quinault.

N-a fost nevoie să ne explice că a ne întoarce ar fi însemnat să renunțăm la ideea de a ajunge la râu.

— Tu ce crezi? l-a întrebat pe Danny.

LBRIS

We know
books

Neoficial, Danny era al doilea în ierarhia micului nostru grup: mai înalt decât toți ceilalți și foarte rezistent, cu picioare lungi care păreau să nu obosească niciodată. Cuvintele lui aveau să încline balanța.

— Nu mai avem mult, poate ar fi bine să continuăm, a spus el.

Când am ridicat mâinile, s-a văzut clar că eu eram în minoritate. Deci mergeam mai departe.

După câteva minute pe potecă, i-am spus lui Danny:

— Nu-mi place ce-ai făcut. Ai fi putut să pui punct.

Glumeam... dar doar pe jumătate.

Îmi amintesc de excursia asta pentru că în ziua aceea mi-a fost foarte frig și m-am simțit foarte nefericit. Îmi amintesc și ce-am făcut atunci. M-am retras în propria mea minte.

M-am gândit la un program de calculator.

Cam în aceeași perioadă – era 1971 –, cineva împrumutase școlii mele un calculator PDP-8, fabricat de Digital Equipment Corporation. Eram băgat până peste cap în lumea incipientă a calculatoarelor, dar nu mai văzusem așa ceva. Până atunci, eu și prietenii mei avuseserăm de-a face doar cu calculatoare mainframe, folosite simultan de mai mulți utilizatori. De obicei ne conectam la ele printr-o linie telefonică sau erau încuiate într-o cameră separată. Dar PDP-8 fusese conceput să fie folosit direct de o singură persoană și era îndeajuns de mic ca să stea pe birou. A fost probabil, la vremea lui, cel mai apropiat precursor al computerelor personale care aveau să se răspândească după un deceniu și mai bine – deși cântărea peste 35 de kilograme și costa 8 500 de dolari. Cum eram amator de provocări, decisesem să încerc să scriu o versiune a limbajului de programare BASIC pentru noul computer.

Înainte de excursie lucrasem la porțiunea de program care spunea calculatorului în ce ordine trebuie efectuate operațiile când cineva introduce un șir de tipul $3(2 + 5) \times 8 - 3$ sau când vrea să creeze un joc care necesită o matematică elaborată. În programare, o asemenea funcție se numește evaluator de expresii aritmetice. În timp ce mergeam fără nicio tragere de inimă pe munte, cu ochii în pământ, am lucrat la evaluatorul meu, încercând să formulez pași

pe care trebuia să-i parcurgă. Esențial era să fie cât mai scurt. Pe atunci calculatoarele aveau foarte puțină memorie, așa că programele trebuiau să fie economice, să conțină cât mai puține instrucțiuni, ca să nu încarce memoria. PDP-8 avea doar 6 kilobiți disponibili pentru stocarea informațiilor cu care lucra. Vedeam liniile de cod în minte și încercam să urmăresc cum va executa calculatorul comenzile. Ritmul constant al mersului mă ajuta să gândesc, cam la fel ca obiceiul de a mă legăna pe loc. Tot restul zilei am fost absorbit de scrierea evaluatorului. Pe măsură ce coboram, stratul de zăpadă s-a topit, lăsând loc unei poteci în pantă lină printr-o pădure bătrână de brad și molid, până când am ajuns la râu, unde ne-am așezat tabăra, am mâncat conserva de porc cu sos din plic și în sfârșit am dormit.

A doua zi dimineată devreme urcam înapoi prin pasul Low Divide, biciuiți de vânt și de o lapoviță care ne bătea pieziș în față. Ne-am oprit sub un copac doar cât să împărțim un pachet de crăntănele și am pornit mai departe. Toate campingurile de pe drum erau pline de excursioniști care așteptau să treacă vremea rea, așa că am mers mai departe, mai lungind cu câteva ore o zi care oricum părea interminabilă. În timp ce traversam un pârâu, Chip a căzut și și-a făcut o rană adâncă la genunchi. Mike i-a curățat-o și i-a pus niște plasturi pentru suturare; acum mergeam doar în ritmul șchiopătat pe care-l putea ține Chip. În tot acest timp, eu mi-am șlefuit codul. Abia dac-am scos o vorbă pe parcursul celor treizeci de kilometri pe care i-am parcurs în ziua aia. Până la urmă am ajuns la un refugiu lângă care am găsit loc și ne-am pus cortul.

Ca în zicala „aș fi scris mai scurt, dar n-am avut timp”, e mai ușor să compui un program lăbărțat pe pagini întregi decât să-l faci scurt, de o pagină. Varianta diluată poate de asemenea să ruleze mai lent și să ocupe mai multă memorie. În toată drumeția aceea am avut timp să scriu scurt. În ziua cea lungă am șlefuit și mai mult evaluatorul, ca și cum aș fi cioplit încet-încet un băț ca să-l ascut. Ceea ce mi-a ieșit părea eficient și de o simplitate care mi-a plăcut. Era de departe cea mai bună secvență de cod pe care o scrisesem vreodată.

În după-amiaza următoare, în timp ce ne întorceam spre punctul de pornire, ploaia a cedat în sfârșit locul cerului senin și razelor calde

de soare. Am simțit exaltarea care mă cuprindea întotdeauna *după* o excursie, când lăsasem tot efortul în urmă.

Când am început școala, în toamnă, cei care ne împrumutaseră calculatorul PDP-8 și-l luaseră înapoi. N-am terminat niciodată versiunea aceea de BASIC. Dar evaluatorul de expresii aritmetice, secvența pe care o compusesem în excursie, și frumusețea lui mi-au rămas în minte.

Trei ani și jumătate mai târziu eram student în anul doi și nesigur de ce aveam să fac în viață, când, într-o zi, Paul, unul dintre prietenii de la Lakeside, a dat buzna în camera mea de cămin cu vestea că fusese inventat un calculator revoluționar. Am știut atunci că putem scrie un limbaj BASIC pentru el; aveam deja o bază, un avantaj din start. M-am gândit imediat la ziua aceea chinuită din pasul Low Divide și am regăsit în memorie evaluatorul pe care-l scrisesem atunci. L-am introdus într-un calculator, și cu asta am pus bazele a ceea ce avea să devină una dintre cele mai mari companii din lume și începutul unei noi industrii.

CAPITOLUL UNU

Trey

Cu timpul avea să crească o firmă uriașă. În miezul miliardelor de calculatoare folosite în toată lumea aveau să ruleze programe lungi de milioane de linii. Aveau să apară averea, rivalii și preocuparea constantă de a rămâne în avangarda revoluției tehnologice.

Dar înainte de toate acestea au fost un pachet de cărți de joc și un singur scop: s-o bat pe bunica.

Metoda cea mai rapidă de a intra în grațiile familiei mele era să fii bun la jocuri, mai ales la jocurile de cărți. Dacă te pricepeai la remi, bridge sau canastă, câștigai respectul tuturor, motiv pentru care Adelle Thompson, bunica mea din partea mamei, era o legendă în familie. „Gami e cea mai bună la cărți”, auzeam frecvent în copilărie.

Gami crescuse în orașelul feroviar Enumclaw, într-o zonă rurală din statul Washington. Nici patruzeci de kilometri nu-l despart de Seattle, dar în 1902, când s-a născut ea, era parcă din altă lume. Tatăl ei era telegrafist la căile ferate, iar mama, Ida Thompson – noi îi spuneam Lala –, avea mai târziu să obțină un mic venit vânzând plăcinte și obligațiuni de război la joagărul local. Lala juca, în plus, foarte mult bridge. Partenerile și adversarele ei erau doamnele din lumea bună a orașelului, nevestele bancherilor și soția proprietarului de joagăr. Femeile acestea îi erau probabil superioare financiar și social, dar Lala reducea distanța bătându-le cu ușurință la cărți. Talentul i s-a transmis și lui Gami și apoi, într-o anumită măsură, și mamei mele, care a fost singură la părinți.

Inițierea mea în această cultură de familie a început devreme. Încă de când eram în scutece, Lala a început să-mi spună Trey, adică „treiar” în jargonul jucătorilor de cărți. Făcea și un joc de cuvinte, în ideea că eram al treilea Bill Gates în viață din familie, după tata și bunicul. (De fapt, sunt al patrulea, dar tata a ales să-și spună doar Jr., „junior”, așa că eu am devenit Bill Gates III.) Apoi, când aveam cinci ani, Gami m-a introdus în lumea jocurilor de cărți cu Go Fish³. În anii care au urmat am jucat împreună mii de partide. Jucam de plăcere, ca să ne tachinăm între noi și să ne trecem timpul. Dar bunica juca și ca să câștige – și câștiga întotdeauna.

Pe atunci, îndemânarea ei mă fascina. Oare cum devenise atât de bună? Se născuse așa? Era o femeie religioasă, deci poate era un dar divin? Multă vreme n-am găsit niciun răspuns. Nu știam decât că, de fiecare dată când jucam, ea câștiga. Indiferent de joc. Și oricât m-aș fi străduit eu.

În primii ani ai secolului XX, când știința creștină⁴ s-a răspândit rapid pe Coasta de Vest, familia mamei mele și familia tatei

3 Joc de cărți foarte asemănător cu maciupiciu.

4 *Christian science*, credință creștină relativ recentă, întemeiată la sfârșitul secolului XIX de americanca Mary Baker Eddy (1821-1910), care consideră că numai lumea spiritului este reală (și integral bună), iar realitatea materială e o iluzie. A cunoscut o răspândire fulminantă în primele decenii ale secolului XX, îndeosebi în SUA, ajungând la aproape 300 000 de adepți, dar în perioada postbelică numărul lor a scăzut constant. Specifică științei creștine este credința în „arta pierdută a vindecării” exclusiv prin rugăciune din

i s-au raliat trup și suflet. Cred că străbunicii materni au găsit în ea o sursă de putere interioară, îmbrățișând credința că adevărata identitate a omului este de natură spirituală, nu materială. I-au urmat preceptele cu strictețe. Cum adepții științei creștine nu țin socoteala anilor trăiți, Gami nu-și sărbătorea niciodată ziua și nu-și dezvăluia niciodată vârsta, ba nici măcar anul nașterii. Deși avea convingerile ei, nu le impunea niciodată altora. Mama nu i-a călcat pe urme și nici familia noastră restrânsă, dar Gami n-a încercat niciodată să ne convingă să facem altfel.

Credința are probabil legătură cu faptul că era o persoană extrem de principială. Chiar copil fiind, îmi dădeam seama că Gami respectă un cod personal foarte strict de cinste, dreptate și integritate. O viață bine trăită însemna a trăi simplu, oferind din timpul și din banii tăi altora și, în primul rând, folosindu-ți creierul – rămânând implicat în mersul lumii. Gami nu-și pierdea niciodată cum-pătul, nu bârfea și nu critica. Era incapabilă să se prefacă. Deseori era cel mai inteligent om din încăpere, dar îi lăsa pe alții să strălucească. În esență era o fire timidă, însă pe dinăuntru avea o încredere în sine care se manifesta sub forma unui calm imperturbabil.

Cu două luni înainte să împlinesc cinci ani, a murit de cancer bunicul meu J.W. Maxwell Jr.. Avea doar cincizeci și nouă de ani. În acord cu convingerile sale religioase, refuzase tratamentele medicinei moderne. Avusese dureri mari în ultimii ani de viață, iar Gami, care-l îngrijise, suferise și ea. Am aflat mai târziu că bunicul fusese convins că boala lui e urmarea unor fapte de-ale lui Gami, a unui păcat necunoscut lui, dar pentru care Dumnezeu îl pedepsea pe el. Ea i-a rămas însă stoică alături, susținându-l până la capăt. Una din amintirile mele cele mai vii din copilărie vine din ziua când părinții nu m-au lăsat să particip la înmormântarea lui. Abia dacă-mi dădeam seama ce se întâmplă, știam doar că mama, tata și sora mea mai mare se duseseră să-l conducă undeva, iar eu rămăsesem acasă în

„creștinismul primitiv”, pe care Eddy pretindea că a restaurat-o. Adepții consideră că orice boală este strict o manifestare spirituală și refuză în general tratamentele medicale, acceptând în schimb rugăciunile unor „vindecători” autorizați de biserica lor.

grija unei bone. Un an mai târziu a murit și străbunica Lala în timp ce era în vizită la Gami.

Din acel moment, Gami și-a îndreptat toată dragostea și atenția asupra mea și a lui Kristi, sora mea mai mare – ulterior și a lui Libby, mezina. A devenit o prezență constantă pe lângă noi și a avut o influență profundă asupra formării noastre. Mi-a citit ani la rând, încă dinainte să pot ține o carte în mână, din opere clasice precum *Vântul prin sălcii*, *Aventurile lui Tom Sawyer* sau *Pânza lui Charlotte*. După moartea bunicului, s-a apucat să mă învețe să citesc, ajutându-mă să rostesc cu voce tare cuvintele din *The Nine Friendly Dogs*, *It's a Lovely Day* și alte cărți pe care le aveam acasă. După ce le-am parcurs pe acelea, m-a dus cu mașina la bibliotecă să luăm altele. Știam că citește ea însăși foarte mult și părea să știe câte ceva despre orice.

Bunicii construiseră în cartierul rezidențial Windermere din Seattle o casă mare în care să încapă toți nepoții și reuniunile noastre de familie. După moartea bunicului a rămas Gami să locuiască acolo. Câteodată, eu și Kristi mergeam la ea la sfârșit de săptămână: pe rând, unul dintre noi avea privilegiul de a dormi în camera ei, iar celălalt dormea într-o cameră învecinată, unde totul, de la pereți la draperii, era bleu deschis și unde luminile de pe stradă și de la mașinile în trecere pictau peste tot umbre ciudate. Mi-era frică să dorm acolo și întotdeauna mă bucuram când îmi venea rândul să-mi petrec noaptea în camera lui Gami.

Vizitele acelea de weekend aveau ceva deosebit. Între casa ei și a noastră nu erau mai mult de trei kilometri, dar timpul petrecut acolo părea o vacanță. Gami avea piscină și, pe latura casei, un teren compact de minigolf amenajat de bunicul. În plus, ne răsfăța lăsându-ne să ne uităm la televizor, care la noi acasă era sub un program strict. Ea însăși era gata de orice aventură; mulțumită ei, eu și surorile mele am devenit niște copii pasionați de jocuri, care transformau orice – Monopoly, Risk, Concentration – într-un sport competitiv. Cumpăram câte două puzzle-uri identice ca să ne putem întrece cine-l face mai repede. Dar știam ce preferă Gami. În majoritatea serilor, după cină, împărțea cărțile și se apuca să ne bată măr.

Aveam vreo opt ani când mi s-a părut că întrezăresc prima oară cum reușește. Îmi amintesc și acum ziua cu pricina: stăteam vizavi de ea la masa din sufragerie, lângă Kristi. În încăpere exista un vechi aparat de radio, uriaș, din lemn, care era încă de pe atunci o relicvă. Pe un alt perete era un bufet mare cu vesela specială din care mâncam în fiecare duminică la prânz.

E liniște, nu se aude decât plesnetul cărților pe masă: tragem înfrigurați câte una și le împerechem la foc automat. Jucăm Pounce, o formă colectivă de Solitaire, foarte rapidă. Un câștigător la Pounce e capabil să țină evidența a ceea ce are în mână, ce cărți apar în teancurile celorlalți jucători și ce se găsește în teancurile comune de pe masă. Jocul solicită o memorie de lucru foarte bună și capacitatea de a recunoaște imediat în ce fel cartea care apare pe masă se potrivește cu ceea ce ții în mână. Dar eu nu știu nimic din toate astea. Tot ce știu e că, indiferent ce e chestia aia care atrage norocul, Gami o are.

Mă uit ținută în cărțile mele și mintea mea caută febril potriveli. Apoi o aud pe Gami spunând:

— Ai un șase. Și iar: Și un nouă.

Ne ghidează pe mine și pe sora mea în timp ce-și joacă și propriile cărți. Izbutește cumva să observe tot ce se întâmplă pe masă și pare chiar să știe cărțile pe care le ținem noi în mână. Și nu prin magie. Cum reușește? Pentru jucătorii împătimiti, astea sunt lucruri elementare. Cu cât poți urmări mai îndeaproape mâna oponentului, cu atât ai mai multe șanse să câștigi. Și totuși, pentru mine, la vârsta aceea, ele sunt o revelație. Înțeleg pentru prima dată că, în ciuda misterului și a hazardului care domnesc la jocul de cărți, sunt lucruri pe care le pot învăța ca să-mi sporesc șansele de câștig. Îmi dau seama că Gami nu e doar norocoasă ori talentată. Și-a antrenat creierul. Iar asta pot să fac și eu.

De atunci m-am așezat să joc cărți cu conștiința faptului că fiecare mână împărțită îmi dă prilejul să învăț ceva – dacă sunt dispus să profit de lecție. Gami și-a dat seama, dar asta n-a însemnat că mi-a făcut munca ușoară. Ar fi putut să mă așeze pe scaun și să-mi povestească tot ce trebuie și ce nu trebuie să fac, strategiile și

tacticile diferitelor jocuri. Dar nu asta era stilul ei. Nu era didactică; ea predă prin exemplul personal.

Jucam Pounce, gin-rummy, cupe și preferatul meu, șeptic. Jucam jocul preferat al bunicii, o formă complicată de gin-rummy pe care ea o numea *coast guard rummy*. Jucam un pic de bridge. Am luat la rând toate jocurile dintr-o enciclopedie, din scoarță-n scoarță, și pe cele populare, și pe cele mai puțin populare – inclusiv pinacle.

În tot acest timp, eu o studiam pe Gami. În știința calculatoarelor există așa-numitul „automat finit”, o parte a unui program care primește un input și, în funcție de starea unui set de condiții, execută pașii cei mai potriviți. Bunica dispunea de un automat finit foarte fin calibrat pentru jocurile de cărți; algoritmul din mintea ei parcurgea metodic probabilitățile, arborii de decizie și teoria jocurilor. Eu nu eram în stare să formulez aceste concepte, dar începusem să le intuiesc. Am observat că până și în momente singulare din joc – în vreun concurs de împerejurări și acțiuni ale jucătorilor pe care probabil nu-l mai întâlneam niciodată –, Gami lua de obicei decizia optimă. Dacă pierdea la un moment dat o carte bună, mai târziu îmi dădea seama că o sacrificase cu un motiv: ca să-și pregătească terenul pentru victorie.

Jucam întruna, iar eu pierdeam întruna. Dar o urmăream pe bunica și deveneam mai bun. În tot acest timp, ea continua să mă încurajeze cu blândețe. „Gândește-te bine, Trey! Fii băiat deștept!” îmi spunea când vedea că-mi cântăresc următoarea mișcare. Îmi dădea de înțeles că, dacă-mi pun mintea la contribuție și rămân concentrat, pot să-mi dau seama ce carte e mai bine să joc. Pot să câștig.

Și într-o zi am câștigat.

N-a fost nicio fanfară. Niciun premiu. Nicio bătaie pe umăr. Nici măcar nu-mi amintesc ce joc jucam în prima zi când am câștigat mai multe partide decât ea. Știu doar că a fost mulțumită. Pun pariu că a zâmbit: creșteam.

Până la urmă – a durat vreo cinci ani – am început să câștig constant. Eram deja, la vremea aceea, adolescent, înclinat în mod

firesc spre competiție. Îmi plăceau înfruntarea aceasta a minților și sentimentul profund de satisfacție pe care ți-l dă achiziția unor deprinderi noi. Jocurile de cărți m-au învățat că, oricât par de complexe sau de misterioase, deseori lucrurile pot fi înțelese. Lumea e inteligibilă.

M-am născut pe 28 octombrie 1955, al doilea dintre cei trei copii ai părinților mei. Kristi, născută în 1954, era cu douăzeci și una de luni mai mare decât mine; sora mea Libby n-avea să-și facă apariția decât după aproape un deceniu. În primul an de viață am fost poreclit „bebe fericit” datorită zâmbetului larg pe care păream să-l afișez mai tot timpul. Nu că n-aș fi plâns, dar bucuria părea să fie mai puternică decât orice alte emoții. Cealaltă trăsătură remarcabilă la vârsta aceea poate fi descrisă drept un exces de energie. Mă legănam. La început, pe un căluț de cauciuc, ore în șir. Când am crescut, deja fără cal, stând jos sau în picioare, de fiecare dată când mă gândeam concentrat la ceva. Legănatul era ca un metronom pentru creierul meu. Este și azi.

Părinții și-au dat seama devreme că ritmul minții mele se deosebește de al celorlalți copii. Kristi, de pildă, făcea ce i se spune, intra ușor în joc cu alții și a luat de la bun început note mari. La mine nu s-a aplicat nimic din toate astea. Mama era îngrijorată și le-a avertizat pe educatoarele de la Acorn Academy la ce să se aștepte. La sfârșitul primului an de grădiniță, directoarea scria: „Mama lui ne-a pregătit, căci i se părea că se deosebește foarte mult de sora lui. I-am dat dreptate, căci el părea hotărât să ne impresioneze prin lipsa totală de interes față de orice activitate din grădiniță. Nu știa și nici nu-i păsa să știe să taie sau să se îmbrace, de pildă, și era foarte mulțumit așa.” (Acum mi se pare amuzant că una dintre cele mai vechi amintiri ale lui Kristi despre mine este frustrarea că întotdeauna ea trebuia să se chinuie să-mi pună geaca și apoi să mă întindă pe podea, fiindcă numai așa stăteam suficient de nemișcat ca să-mi închidă fermoarul.)

Am intrat în al doilea an de grădiniță „rebel și încă mai agresiv” – un copil de patru ani căruia-i plăcea să cânte singur și să

călătorească în imaginație. Mă băteam cu alți copii și eram „mare parte din timp frustrat și nefericit”, scria directoarea. Noroc că educatoarele se consolau cu planurile mele pe termen lung: „Ne simțim foarte acceptate, căci el ne include ca pasageri pe racheta cu care vrea să ajungă pe Lună”, scriau. (I-o luasem cu câțiva ani înainte lui Kennedy.)

Ceea ce educatoarele și părinții mei observau încă de pe atunci erau semne a ceea ce aveam să devin. Aceeași intensitate care mă făcuse să rezolv enigma talentului de jucătoare de cărți al lui Gami se manifesta față de orice îmi stârnea interesul – și de nimic altceva. Iar ceea ce mă interesa includea cititul, matematica și a fi singur cu mine în mintea mea. Nu mă interesau ritualurile zilnice ale vieții și învățaturii, caligrafia, artele sau sportul. Și mai nimic din ce-mi cerea mama să fac.

Confruntarea cu un fiu inteligent și hiperactiv, dar deseori impetuos și îndărătnic, avea să le absoarbă părinților mei mare parte din energie cât timp am fost copil și să-și pună o amprentă de neșters asupra familiei noastre. Pe măsură ce îmbătrânesc, înțeleg mai bine ce influență enormă au avut părinții în modelarea traiectoriei mele neconvenționale către viața adultă.

Tata era cunoscut ca un uriaș blând: înalt de doi metri și cu o politețe calmă la care parcă nu te-ai fi așteptat de la un om care era deseori cel mai masiv din cameră. Avea un mod direct și clar, caracteristic, de a interacționa cu ceilalți, potrivit cu ocupația lui de avocat care lucra cu firme și consilii de administrație (iar ulterior de prim director al fundației noastre filantropice). Deși politicos, nu se sfa să ceară ceea ce-și dorea. Iar ca student își dorise o parteneră de dans.

În toamna lui 1946, tata era unul dintre veteranii de război care intrau sub incidența așa-numitei „G.I. Bill”⁵, generosul program guvernamental care a oferit câtorva milioane de oameni acces la o educație pe care altfel nu și-ar fi putut-o permite. Singurul

⁵ Lege din 1944 care oferea veteranilor din Al Doilea Război Mondial o mulțime de avantaje – împrumuturi fără dobândă, asigurări medicale, plata studiilor și a cheltuielilor de întreținere ca studenți etc.

dezavantaj, în opinia tatei, era faptul că la Universitatea din Washington numărul bărbaților îl depășea cu mult pe al femeilor. Asta însemna că șansele să-și găsească o parteneră de dans erau mici. La un moment dat, și-a rugat o prietenă să-l ajute. Prietena respectivă se numea Mary Maxwell.

Tata știa că Mary are o funcție de răspundere într-o asociație a studentelor, Kappa Kappa Gamma, așa că a întrebat-o: nu știe vreo fată doritoare să cunoască un băiat înalt căruia-i place să danseze? Ea a zis că se interesează. Timpul a trecut, însă tata nu primea nicio sugestie. Într-o zi, în timp ce se plimbau chiar prin fața sediului asociației, a întrebat-o din nou pe Mary dacă știe pe cineva potrivit.

— Da, m-am gândit la cineva, i-a răspuns ea. La mine.

Mama avea un metru șaptezeci și tata i-a spus că, literalmente, nu e la înălțimea cerințelor.

— Mary, a replicat el, ești prea scundă.

Mama a venit foarte aproape de el, s-a ridicat pe vârfuri, și-a pus palma în creștet și a spus:

— Ba nu! Sunt înaltă!

Tata a susținut mereu că rugămintea ca mama să-i prezinte pe cineva nu fusese un truc ca s-o determine să iasă cu el. Și totuși, asta s-a întâmplat.

— Ah, pe toți dracii! a exclamat el. Hai să ieșim într-o seară!

Și uite-așa, după doi ani s-au căsătorit.

Mi-a plăcut mereu să ascult povestea asta pentru că ilustrează perfect personalitatea părinților mei. Tata, chibzuit și de un pragmatism dezinvolt, uneori chiar și în chestiuni sentimentale. Mama, sociabilă și, la fel ca el, nepregetând să spună ce-și dorește. E o poveste simplă, un distilat al poveștii mai ample, în care diferențele dintre părinții mei mergeau mult dincolo de înălțime și care avea să joace un rol hotărâtor în devenirea mea.

Mama înregistra meticolos evenimentele din viață în albume cu fotografii de familie făcute în excursii sau la serbările școlare și cu tăieturi din ziare sau telegrame. Recent am descoperit un set de scrisori din corespondența ei cu tata, datând din anul dinaintea

căsătoriei lor în primăvara lui 1951. Cu șase luni înainte de nuntă, tata era în orașul natal, unde lucra ca avocat – prima lui slujbă după ce-și luase diploma în drept în același an. Mama se întorsese la universitate ca să-și termine studiile. Într-o scrisoare din octombrie, își exprimă mai întâi speranța ca în paginile următoare să evite „dezechilibrul emoțional” pe care-l resimțise în discuția purtată cu el cu o zi în urmă. Nu detaliază, dar pare să fi fost vorba despre niște îngrijorări ale ei legate de căsătorie și de cum puteau să atenueze anumite diferențe dintre ei. Iată ce spune:

Concluzia mea obiectivă despre relația noastră este că avem multe în comun și lucruri foarte frumoase. Ne dorim cam aceeași viață socială și de familie. Mi se pare că amândoi vrem o căsnicie strâns unită – adică vrem să devenim una. Deși ne tragem din medii sociale și familiale diferite, cred că suntem capabili să arătăm înțelegere față de problemele care decurg de aici, fiindcă semănăm foarte mult. Amândurora ne place să avem de-a face cu idei – să gândim și să învățăm permanent (...). Ne dorim același lucru – succesul maxim care poate fi obținut în mod cinstit și corect. Cu toate că prețuim foarte mult reușita în viață, niciunul nu crede că de dragul ei merită să fim nedreți și să-i călcăm pe alții în picioare. Vrem ca și copiii noștri să aibă aceleași valori fundamentale. Poate „mijloacele” noastre se vor deosebi întrucâtva, dar înclin să cred că putem crea un front comun care să completeze perspectivele noastre diferite (...). Și știi, Bill, că dacă ai să mă iubești întotdeauna cu adevărat, sunt gata să fac orice pentru tine.

Te iubesc, Bill,

Mary

Întrezăresc în această scrisoare discuțiile care vor fi avut cu siguranță loc între ei pe toată perioada copilăriei mele și mult după.

LBRIS

We know
books

Părinții mei au păstrat aproape întotdeauna frontul comun, rezolvându-și în privat diferențele, derivate în general din faptul că fiecare fusese crescut altfel.

Mama, Mary Maxwell, se formase în cultura de familie întemeiată de bunicul ei, J.W. Maxwell, un bancher care ținuse foarte mult la ea și-i fusese model prin efortul constant de autoperfecționare, de o viață întreagă. Băiat sărac din Nebraska, J.W. abandonase școala și-l convinsese pe un bancher local să-l angajeze să-i sape subsolul la casă, primind în schimb o sumă de bani, cazare și masă. Când pusesse lopata jos după două luni, proprietarul îi oferise o slujbă la bancă. J.W. avea doar cincisprezece ani. După câțiva ani în care învățase operațiunile bancare, se mutase în statul Washington ca să înceapă o viață nouă. Criza economică din 1893 îi spulberase banca abia pusă pe picioare, iar orașelul de coastă despre care el pariase că va înflori intrase de fapt în faliment. Până la urmă se angajase ca inspector bancar federal, slujbă care-l ținea luni de zile departe de familie, călătorind prin tot Vestul – pe cal, cu trenul și cu căruța – pentru a verifica situația economică a băncilor mici. În cele din urmă reușise să-și înființeze propria bancă. În 1951, când a murit la vârsta de optzeci și șapte de ani, era directorul unei bănci importante din Seattle și lider civic activ în comunitatea lui. Avusese mandate de primar, de legiuitor în statul Washington, fusese membru în consiliul de administrație al unor instituții de învățământ și în consiliul director al unei bănci din rețeaua Rezervei Federale.

Baza solidă de avere și posibilități creată de J.W., pe care bunicul meu, și el bancher, a construit mai departe, a însemnat că mamei nu i-a lipsit nimic în copilărie. A fost o elevă eminentă, implicată într-o sumedenie de sporturi și activități alături de diferite rude și de un cerc larg de prieteni. Duminicile erau dedicate picnicurilor în familie, iar zilele de vară, înotului, căci bunicii ei aveau o casă pe plajă în golful Puget. Sportul și jocurile – obligatoriu crochet, *shuffleboard* și aruncatul potcoavei – erau ingrediente esențiale ale oricărei reuniuni; se înțelegea de la sine că mama avea să joace tenis, să călărească și să schieze grațios. În familia Maxwell jocurile aveau o semnificație mai largă. Golful, de pildă, era sinonim cu activitatea bancară, căci